

2021-03-18
S2021/02641 (delvis)**Socialdepartementet**Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att analysera uppdämda vårdbehov inom hälso- och sjukvården

Regeringens beslut

Socialstyrelsen får i uppdrag att analysera uppdämda vårdbehov inom hälso- och sjukvården som uppstått som en konsekvens av utbrottet av det virus som orsakar covid-19. Myndigheten ska analysera utvecklingen av nya, förändrade och utökade vårdbehov inom den regionalt och kommunalt finansierade hälso- och sjukvården och vad dessa kan komma att innebära i form av en utökad och förändrad efterfrågan på hälso- och sjukvård på kort och lång sikt samt hälso- och sjukvårdens förutsättningar och eventuella hinder för att tillgodose dessa behov. I detta ingår också utökade behov av t.ex. vård vid psykisk ohälsa, rehabiliterande insatser samt förebyggande och hälsofrämjande insatser. Socialstyrelsen ska sammanställa och redovisa en nationell lägesbild över de uppdämda vårdbehoven samt föreslå ändamåls- enliga och effektiva insatser på nationell och regional nivå för att patienternas behov omhändertas på kort och lång sikt.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 1 500 000 kronor under 2021. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslag 1:11 Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna, anslagsposten 1 Insatser för att korta vårdköerna. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2021. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

I genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen samverka med Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Folkhälsomyndigheten och Inspektionen

för vård och omsorg (IVO). Myndigheten ska även samverka med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), regionerna samt företrädare för privata och idéburna vårdgivare. Socialstyrelsen ska också samverka med Delegationen för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården (S 2020:12), särskilt i det arbete som bedrivs gällande de regionala handlingsplanerna för förbättrad tillgänglighet som regionerna ska ta fram som en del av överenskommelsen om ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården.

Senast den 1 oktober 2021 ska Socialstyrelsen delredovisa uppdraget och återkomma till Regeringskansliet (Socialdepartementet) med en nationell lägesbild över de uppdämda vårdbehoven samt lämna förslag på ändamålsenliga och effektiva insatser på nationell och regional nivå. Förslagens eventuella ekonomiska konsekvenser ska, där så är möjligt, särredovisas. Utgångspunkten är att förslagen ska kunna hanteras inom ramen för befintliga medel. Myndigheten ska uppdatera lägesbilden samt slutredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 mars 2022. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

Coronapandemin har inneburit en stor påfrestning för hälso- och sjukvården och en stor andel av den planerade vården har ställts in för att prioritera omhändertagandet av patienter med sjukdomen covid-19. Detta har inneburit att fler patienter har behövt vänta längre på vård och regionernas förmåga att upprätthålla vårdgarantins tidsgränser har påverkats. Det finns också indikationer på att invånare i viss mån avvaktat eller till och med avstått från att söka vård under pandemin på grund av oro för att bli smittad eller för att inte belasta vården.

Enligt Socialstyrelsen har färre fall av stroke och hjärtinfarkt rapporterats under första halvåret 2020. Likaså har färre nya fall av cancer upptäckts och deltagandet i olika typer av screening har minskat. Socialstyrelsen har också konstaterat att antalet genomförda besök och operationer inom den specialiserade vården har minskat och antalet personer som fått vänta längre än vårdgarantins 90 dagar har ökat, framförallt när det gäller planerade operationer och åtgärder. För patienten kan längre väntetider i värsta fall leda till att ett vårdbehov förvärras. Likaså kan avvaktan med att uppsöka vård för allvarliga tillstånd, trots lindriga symtom, leda till allvarliga konsekvenser på längre sikt.

För att stödja hälso- och sjukvården i att hantera den uppskjutna vården och covid-19-relaterad vård aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2021 att 4 miljarder kronor avsätts till regionerna 2021. För 2022 beräknas 4 miljarder kronor. I februari 2021 utbetalade Kammarkollegiet, på uppdrag av regeringen, medlen i enlighet med detta. Av de totala medlen får 2 miljarder kronor användas till enbart covid-19-relaterad vård under det första halvåret 2021, men medlen kan vid behov också användas till uppskjuten vård. Resterande medel ska användas till uppskjuten vård under 2021.

När hälso- och sjukvården återgår till normalläge igen finns det risk för att befolkningens samlade behov av hälso- och sjukvård är större än innan utbrottet av covid-19. Det är därför viktigt att analysera vilka utökade och förändrade vårdbehov som pandemin har inneburit och hur detta påverkar efterfrågan på hälso- och sjukvård både på kort och lång sikt. Det är även viktigt att analysera hälso- och sjukvårdens förmåga att tillgodose befolkningens behov till följd av detta och eventuella begränsningar utifrån tillgång till olika resurser, t.ex. tillgång till viss kompetens.

Socialstyrelsen fick i juni 2020 i uppdrag att stödja regionernas hantering av uppdämda vårdbehov samt följa och analysera väntetider och vårdköer i hälso- och sjukvården, med särskilt fokus på konsekvenser av covid-19 (S2020/05634). I augusti 2020 tillsatte regeringen en delegation för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården (S 2020:12) med fokus på kortare väntetider. I uppdraget ingår bl.a. att stödja regionernas arbete med att ta fram och genomföra regionala handlingsplaner för förbättrad tillgänglighet. Delegationens uppdrag gäller såväl under som efter utbrottet av covid-19. I oktober 2020 fick även IVO i uppdrag att beskriva risker med bristande tillgänglighet och lämna förslag på hur myndigheten kan utveckla sin tillsyn utifrån de risker som bristande tillgänglighet i hälso- och sjukvården kan medföra för patientsäkerheten samt andra konsekvenser ur ett patientperspektiv (S2020/07838).

Utöver Socialstyrelsens pågående uppdrag genomförs därmed olika typer av arbeten för att följa utvecklingen av utbrottet av covid-19 och dess påverkan på hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen ska därför i genomförandet av uppdraget beakta det arbete som görs av andra myndigheter och relevanta aktörer. På så sätt kan regeringen och andra berörda aktörer få ett samlat kunskapsunderlag över vilka konsekvenser som pandemin innebär för hälso- och sjukvården i form av utökade behov av hälso- och sjukvård på kort och

lång sikt. Syftet är att förse regeringen, regionerna och andra berörda aktörer med underlag för att ändamålsenliga och effektiva åtgärder ska kunna tas på nationell och regional nivå. Förslagen som Socialstyrelsen lämnar inom uppdraget ska bidra till ett effektivt resursutnyttjande på regional och nationell nivå och att de gemensamma sjukvårdsresurserna, offentliga såväl som privata samt idéburen verksamhet, används på mest effektiva sätt.

På regeringens vägnar

Ardalan Shekarabi

Hanna Lobosco

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, OFA K

Delegationen för ökad tillgänglighet i hälso- och sjukvården (S 2020:12)

Folkhälsomyndigheten

Inspektionen för vård och omsorg

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

Sveriges Kommuner och Regioner